

Lausunto sivistysvaliokunnalle
E 56/2025 vp

SYLin lausunto sivistysvaliokunnalle valtioneuvoston selvityksestä koskien Euroopan komission tiedonantoja osaamisunionista, perustaitoja koskevasta toimintasuunnitelmasta ja STEM-aineiden opetusta koskevasta strategisesta suunnitelmasta

Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL kiittää sivistysvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua Suomen kannoista koskien Euroopan komission tiedonantoja osaamisunionista, perustaitoja koskevasta toimintasuunnitelmasta ja STEM-aineiden opetusta koskevasta strategisesta suunnitelmasta.

Komission tiedonanto osaamisunionista

SYL jakaa Suomen näkemyksen siitä, että Euroopan osaamisunionia kehitettäessä on tärkeää tarkastella osaamista ja koulutusta laaja-alaisesti ja, että koulutus- ja osaamistasoa täytyy nostaa, jotta voimme vastata paremmin aikamme haasteisiin. Koulutuksella on tässä laaja merkitys, eikä se ole vain välineellinen työkalu kilpailukyvyyn edistämiseksi. SYL yhtyy Suomen kantaan, jonka mukaan Euroopassa on jatkettava määrätietoisia ponnisteluja koulutuksen ja osaamistason nostamiseksi sekä jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi digitalisaatiota hyödyntäen. Haluamme kuitenkin huomauttaa, että konkreettiset toimet niin koulutustason nostamiseksi kuin jatkuvan oppimisen vahvistamiseksi ovat viime vuosina jääneet Suomessa puutteellisiksi, ja että näihin tavoitteisiin olisi syytä panostaa myös kotimaassa.

SYL pitää tärkeänä, että emme lähde rakentamaan turhaan päällekkäisiä yhteistyömuotoja, vaan keskitymme kehittämään jo vahvasti rakenteilla olevaa Eurooppalaista koulutusaluetta. Olemme myös samaa mieltä, että osaamisunionia koskevien komission ehdotuksien tulee perustua kattaviin vaikutusarviointeihin ja, että ylimääräistä hallinnollista taakkaa vältetään sekä huomioidaan jäsenmaiden korkeakoulujärjestelmien yksilölliset erityispiirteet.

SYL kannattaa Suomen näkemystä, jonka mukaan kansainvälisessä yhteistyössä syntyvä koulutustarjonta perustuu laatuvarmistettujen kansallisten koulustoimijoiden omista strategisista painopisteistä nouseviin, työelämän tarpeisiin vastaaviin koulutusohjelmiin. Yhdymme näkemykseen, että tutkinnon tulee jatkossakin kuulua aina jonkun jäsenmaan kansalliseen koulutusjärjestelmään. Korostamme tässäkin asiassa päällekkäisten rakenteiden välttämistä ja olemassa olevien yhteistyömuotojen kehittämistä. Mikäli tutkinto-ohjelmia halutaan järjestää kansainvälisessä yhteistyössä, tulee niiden vastata aidosti havaittuun tarpeeseen. Korkeakoulujen tutkinto-ohjelmien tulee aina olla jonkun ohjelmaan osallistuvan korkeakoulun jäsenvaltion kansallisen korkeakoululainsäädännön piirissä.

Perustaitojen toimintasuunnitelma

SYL yhtyy Suomen kantaan perustaitojen toimintasuunnitelmasta. Oppimistulosten lasku on huolestuttava ilmiö, johon on tartuttava myös kotimaassa. Samoin ajattelemme, että on kriittistä huomioida tavoitella koulutuksellisen tasa-arvon vahvistamista toimenpiteillä.

LUMATE- aineiden opetusta koskeva strateginen suunnitelma

SYL pohtii Suomen kannassa esitettyä vetoomusta laajentaa STEM-termiä koskemaan myös luovuutta siitä näkökulmasta, että olisi tarkoituksenmukaista avata mitä Suomen näkökulmasta lasketaan kuuluvaksi luovuuden alle. On epäselvää, onko kyse tietyistä aloista, kuten kulttuurista ja taiteesta vai laajemmin humanistisista tai yhteiskuntatieteellisistä aloista. SYLin näkökulmasta LUMATE-aineiden opetusta koskevassa strategisessa suunnitelmassa tulisi myös kiinnittää huomiota muihinkin aliedustettuihin ryhmiin kuin tyttöihin ja naisiin, kuten maahanmuuttajataustaisiin, vammaisiin ja matalammasta sosioekonomisesta taustasta tuleviin oppijoihin.

Komissio ehdottaa strategista tavoitetta, jonka mukaan vuoteen 2030 mennessä LUMA-alan opiskelijoiden osuuden ammatillisessa peruskoulutuksessa tulisi olla vähintään 45% ja korkea-asteella vähintään 32%. SYL kannattaa koulutustason nostoa ja tunnistaa LUMA-alojen arvon myös tulevaisuuden kannalta. On kuitenkin epäselvää, mihin nämä tavoiteluvut perustuvat ja miksi juuri nämä luvut on valittu. Lisäksi komissio ehdottaa naisopiskelijoiden osuuden nostamista yhteen neljästä ammatillisella perusasteella ja kahteen viidestä korkea-asteella. SYL kannattaa alojen segregaaation purkamista ja näin ollen pitää komission tavoitetta oikeansuuntaisena. Pitkällä aikavälillä tavoitteen tulisi kuitenkin olla kunnianhimoisempi.

Osaajien houkuttelu kolmansista maista

SYL pitää tervetulleena komission tavoitetta antaa tiedonanto viisumistrategiasta, jolla oleskelulupien myöntämistä kohtuullisessa ajassa pyritäisiin helpottamaan. Kannustamme Suomea myös kehittämään oleskelulupahakemusten käsittelyä entistä sujuvammaksi, jotta kansainvälisten opiskelijoiden siirtyminen Suomeen suorittamaan korkeakouluopintoja sujuisi kitkattomammin.

Komissio ehdottaa myös STEM-asiantuntijoiden apurahaa, jolla houkutellaan kansainvälisiä asiantuntijoita EU:n korkeakouluihin ja tutkimuslaitoksiin. On kuitenkin epäselvää, mistä varat apurahaan tulevat. On tärkeää, ettei Erasmus+ -ohjelmasta nipistettä varoja tähän avaukseen, sillä ohjelman vastuita ollaan tämän hetkisen komission esityksen mukaan jo kasvattamassa tulevalle EU:n monivuotisella rahoituskaudella. Erasmus+ -ohjelman toimintojen ytimessä on kuitenkin mahdollistaa opiskelija- ja tutkijaliikkuvuus ohjelmaan kuuluvien maiden korkeakoulujen välillä.

Lisätiedot:

Saku Pesonen
Kansainvälisten asioiden ja EU-edunvalvonnan asiantuntija
040 017 4913
saku.pesonen@syl.fi

Nikolas Bursiewicz
Koulutuspolitiikan asiantuntija (korkeakoulutuksen laatu, opintoasiat, työelämä, jatkuva oppiminen)
041 515 2230
nikolas.bursiewicz@syl.fi